

Podsumowaniem sesji naukowej było stwierdzenie, że problem dotyczy nie tylko dzieci, lecz także dorosłych, dlatego należy zbliżyć się ku określeniom „ludzie ulicy”. Praca socjalna jest szansą dla potrzebujących, ale również dla tych, którzy niosą pomoc.

W sesji naukowej, która odbyła się w auli KUL, uczestniczyło wielu studentów, a także brały w niej udział inne osoby zainteresowane problematyką „dzieci ulicy”.

RYSZARD SKRZYNIARZ

„PRZEDMIOT, ŹRÓDŁA
I METODY BADAŃ W BIOGRAFII
– REFLEKSJE METODOLOGICZNE W PEDAGOGICE”
III OGÓLNOPOLSKA INTERDYSCYPLINARNA
KONFERENCJA NAUKOWA
Lublin, 16-17 kwietnia 2015 roku

W dniach od 16 do 17 kwietnia 2015 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła odbyła się III Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa „Przedmiot, źródła i metody badań w biografii”, zorganizowana przez działającą w Instytucie Pedagogiki Katedrę Biografistyki Pedagogicznej oraz Fundację „Muzyka Kresów”. Było to kolejne spotkanie przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych z całej Polski, którzy prowadzą badania naukowe dotyczące przedmiotu, źródeł i metod badawczych w biografii.

Patronat honorowy nad konferencją objął Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, a patronat medialny – TVP Lublin, Radio Lublin i portal [Moja psychologia.pl](http://MojaPsychologia.pl).

Dr hab. RYSZARD SKRZYNIARZ, prof. KUL – Katedra Biografistyki Pedagogicznej, Instytut Pedagogiki, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, ul. Droga Męczenników Majdanka 70, 20-325 Lublin; e-mail: skrzyniarz@kul.pl

DOI: [http://dx.doi.org/10.18290/rped.2015.7\(43\).3-15](http://dx.doi.org/10.18290/rped.2015.7(43).3-15)

Celem konferencji było poznanie dorobku tych, którzy z pozycji nauk humanistycznych i społecznych badają biografie, wykorzystują te same typy źródeł, stosują zbliżone strategie, ale opisują to innym językiem. Interdyscyplinarne spotkanie stało się forum wymiany doświadczeń. Założeniem konferencji było utworzenie miejsca, gdzie „młodzi” badacze będą mieli okazję przedstawić swoje odkrycia biograficzne i poznać tych, którzy zajmują się podobnymi zagadnieniami lub prowadzą badania w tym samym nurcie. Dla uczestników obrad spotkanie stało się inspiracją do nowych poszukiwań i odkryć.

Naszym celem było także uwrażliwienie badaczy na fakt, że bez względu na źródła i strategie analizy w badaniach biograficznych najważniejsze jest poznanie biografii, historii „innego”, które stają się – zarówno dla badaczy, jak i dla badanych – inspiracją do poszukiwania dróg rozwoju, edukacji i przemiany życia.

W konferencji wzięło udział ponad pięćdziesięciu prelegentów z ośrodków akademickich w kraju i za granicą. Obrady przebiegały w dwóch nurtach: plenarnym i w sekcjach tematycznych (dwie w pierwszym dniu obrad i siedem w drugim). Uroczystego otwarcia obrad dokonał ks. prof. dr hab. Marian Nowak – dyrektor Instytutu Pedagogiki. Zaproszonych gości i uczestników konferencji przywitał dr hab. Ryszard Skrzyniarz, prof. KUL – kierownik Katedry Biografistyki Pedagogicznej.

Następnie rozpoczęły się obrady sesji plenarnej, którym przewodniczyli ks. prof. dr hab. Edward Walewander i dr hab. Grzegorz Kubski, prof. UAM. Jako pierwsza wystąpiła dr hab. Jolanta Kolbuszewska, prof. UŁ, która w referacie „Listy prywatne jako źródło do badań nad przeszłością. Potencjał informacyjny, ograniczenia, dylematy” zwróciła uwagę na rolę, jaką epistolografia odgrywała w badaniach biograficznych i studiach nad społeczeństwem, począwszy od XIX wieku do czasów współczesnych. Prelegentka przedstawiła korzyści i ograniczenia z wykorzystywania tego typu źródeł, a także ukazała dylematy towarzyszące badaczom dziejów, analizującym korespondencję prywatną. Prof. dr hab. Andrzej Chodubski (UG, Gdańsk) ze swadą wygłosił referat na temat „Specyficzne ogniwa metodologii badań biograficznych na przykładzie biografii Witolda Zglenickiego (1850-1904) – «polskiego Nobla»”. Następnie głos zabrał dr hab. Piotr Gołdyn, prof. UAM, przedstawiając swój referat pt. „Wątki biograficzne nauczycieli w kronikach szkolnych. Przykład Wielkopolski wschodniej”. Jak zauważył, wiele tropów do badań biograficznych można jednakże znaleźć w kronikach szkolnych, szczególnie tych pisanych w okresie dwudziestolecia międzywojennego i tuż po wojnie. Źródło to, mimo iż ma charakter subiektywny, może stanowić ważne i barwne uzupełnienie biografii nauczyciel-

skich. Na zakończenie głos zabrała dr hab. Lucyna Dziaczkowska, prof. KUL, która wygłosiła referat „Metoda biograficzna w badaniach pedagogicznych”. Przedstawiła ona kwestie rygorów metodologicznych związanych z zastosowaniem metody biograficznej w badaniach pedagogicznych. Można je sprowadzić do istotnych reguł: 1) wpisanie się badacza w specyfikę poznania pedagogicznego; 2) respektowanie rygorów badania historycznego związanych z rozpoznaniem wiarygodności źródeł; 3) dbałość o interpretację materiału biograficznego w kontekście czasów współczesnych osobom opisywanym w tymże materiale oraz w kontekście aktualnej rzeczywistości wychowawczej.

Obrady w sekcjach koncentrowały się wokół dziewięciu obszarów tematycznych: 1) sposoby realizacji badań biograficznych, 2) badania biograficzne jako źródło identyfikacji/kreowania wzorów i wzorców osobowych, 3) narracje, 4) źródła dokumentowe, 5) typy biografii, 6) pisane źródła narracyjne, 7) źródła ikonograficzne, 8) biografia edukacyjna niepełnosprawnych, 9) „doświadczenie zawodowe” jako przedmiot badań biograficznych. Odbył się także panel dyskusyjny: Jak badać biografie w kontekście pedagogicznym?

W obradach pierwszej sekcji, której przewodniczyli prof. dr hab. Janina Kostkiewicz (UJ) i dr hab. Marta Sikorska-Kowalska (UŁ), tematyka wystąpień dotyczyła realizacji badań biograficznych. Pierwsza prelegentka, dr Anita Całek (UJ, Kraków), wygłosiła referat pt. „Narrator biografii naukowej – między referencyjnością a fikcją”, w którym poruszała zagadnienie referencyjności biograficznych re-konstrukcji, relacji między narratorem a bohaterem biografii, sposobu analizowania danych biograficznych czy też sposobu porządkowania danych w obrębie proponowanej reprezentacji. Przekonywała, że wszystkie te kwestie wymagają rozstrzygnięć już na etapie konstruowania danego badania biograficznego, dlatego narracja, postrzegana jako wymiar najbardziej zewnętrzny (w modelu wymiarów dzieła biograficznego), jest równocześnie obszarem działania wszystkich przyjętych wcześniej założeń. Na jej poziomie uwidacznia się, że biograficzny narrator, stanowiący tekstową reprezentację autora, pełni w narracji określoną rolę, wpisując się w jedną z biograficznych figur i równocześnie podlegając działaniu reguł gatunkowych. Z tego powodu kategoria narracji staje się dobrym „testerem” referencyjności danej biografii naukowej oraz spójności jej założeń teoretycznych i metodologicznych z rezultatem, jaki stanowi gotowy tekst biograficzny. Dr Tomasz Fetzki (ŁWSH, Żary) i mgr Ewa Maria Ślaska (Biuro Polonii Niemieckiej, Berlin) w wystąpieniu „Eugenia Lublinerowa i jej dzieło; pogranicze biografii literackiej i monografii pedagogicznej” opowiedzieli o współpracy historyka, korzystającego z archiwów rodzinnych

podczas gromadzenia materiałów mających posłużyć do stworzenia monografii przedsięwzięcia pedagogicznego i związanych z nim postaci, z członkiem rodziny badanej osoby, który nie tylko sam aktywnie uczestniczy w badaniu i opracowaniu zbioru, ale pracuje nad stworzeniem literackiej biografii swoich krewnych. Dr hab. Helena Głogowska, prof. WSiE, w referacie „O badaniu biografii białoruskich działaczy narodowych i twórców kultury”, przekonywała, że w warunkach radykalnych przemian, jakie nastąpiły w XX wieku, dominującym kryterium identyfikacji narodowej i kulturowej działaczy narodowych i twórców kultury stawał się koniunkturalizm. Osoby, które były aktywne w okresie międzywojennym, po wojnie odchodziły od działalności w ruchu białoruskim, ukrywając i zmieniając swoje dane osobowe. W badaniach biograficznych pojawiają się zatem trudności w rozpoznawaniu takich postaci, dlatego w encyklopediach i słownikach biografie wielu z nich kończą się znakiem zapytania. Od badacza wymaga to znajomości realiów politycznych, umiejętności docierania do dokumentów i innych materiałów biograficznych, a także do żyjących członków rodziny. Dr Katarzyna Grzeszkiewicz-Radulska (UŁ, Łódź) i dr Aneta Krzewińska (UŁ), w wystąpieniu zatytułowanym „Łódzka szkoła metodologiczna. O tym, jak napisać biografię szkoły naukowej”, zaprezentowały wyzwania stojące przed socjologiem, który chce napisać biografię szkoły naukowej. Rozważania badaczek wpisywały się zarówno w obszar tematyczny dotyczący źródeł i sposobów opracowań (różne rodzaje wykorzystywanych i zdobywanych materiałów), jak i strategii badawczych, przyjmowanych przede wszystkim podczas prowadzenia wywiadów z uczestnikami i spadkobiercami łódzkiej szkoły metodologicznej. Przedmiotem wystąpienia dr. hab. Jerzego Bartkowskiego, prof. UW, były problemy metodologiczne pojawiające się w ilościowo zorientowanych badaniach „karier działaczy lokalnych okresu PRL”. Prelegent podzielił je na trzy kategorie: 1) problemy czasu, 2) trajektorii i 3) przyczynowości / wyjaśnienia. Kwestia czasu w pomiarach wiąże się z zagadnieniem „zaczepiania czasu biograficznego” (np. wieku fizycznego, stażu organizacyjnego czy aktualnej pozycji), zagadnienie trajektorii – ze ścieżkami awansu i kanałami rekrutacji stanowiskowej; powiązana jest z tym kwestia sprawczości i kontroli własnej biografii, wyboru osi kariery i ich związku z zasobami biograficznymi. Badacz dysponujący samymi faktami zmuszony jest wybrać pewien kierunek interpretacji, nie mogąc ich skonfrontować bezpośrednio z badanymi. Mgr Anna Kołodziejska (KUL, Lublin) omówiła przygotowania do pisania „biografii biografki” – Marii Winowskiej – „pisarki, publicystki, autorki licznych biografii ludzi zasłużonych dla Kościoła katolickiego”.

Sekcji drugiej – „Badania biograficzne jako źródło identyfikacji/kreowania wzorów i wzorców osobowych” – przewodniczyli: prof. dr hab. Andrzej Chodubski (UG) i dr hab. Krystyna Ablewicz (UJ). Ks. prof. dr hab. Edward Walewander (KUL, Lublin) w referacie „Hagiografia dawniej i współcześnie” przedstawił naukową krytykę materiału biograficznego dotyczącego świętych i błogosławionych. Pokreślił, że metoda ta doprowadziła do zastąpienia stylizowanego czy nawet legendarnego obrazu świętego prawdziwym wizerunkiem, opartym na rzetelnym studium, w którym fakty przedstawiane są obiektywnie, w swoim kontekście historycznym, ukazując *Sitz im Leben* bohatera. Zadaniem współczesnej hagiografii jest przedstawienie świętych jako ludzi w pełni autentycznych w wymiarze obu płaszczyzn: przyrodzonej i nadprzyrodzonej. Dr hab. Grzegorz Kubski, prof. UAM, w wystąpieniu „Narracja o życiu Błogosławionej Poznańskiej Piątki – jako relikwiarz w przestrzeni kultycznej” – omówił sposoby pisania współczesnych opowieści o świętych na przykładzie publikacji *Zwyczajni święci* Małgorzaty Tadrzak-Mazurek. Scharakteryzował środki stylistyczne stosowane przez autorkę, która unikając dyskursu heroicznego, narracji oceniającej oraz języka religijnego, a także epickich (literackich) środków narracyjnych, oddała głos zapiskom samych bohaterów opowieści, świadkom i fotografiom pamiątkowym. Prof. Kubski podkreślał znaczenie poznawcze narracji pozostawionych przez samych świętych. W podobnym tonie utrzymana była wypowiedź dr Małgorzaty Łobacz (KUL, Lublin), która w wystąpieniu „*Dzienniczek św. s. Faustyny Kowalskiej* źródłem poznania wartości słabego człowieka” ukazała arcydzieło literatury mistycznej, pisane w formie pamiętnika. Mottem jej wystąpienia była myśl, że *Dzienniczek* odślania radykalnie inną prawdę, pokazuje, jaka siła tkwi w ludzkiej słabości i małości. O hagiografii jako specyficznym typie literatury biograficznej na podstawie wczesnośredniowiecznych żywotów świętych irlandzkich z terenu Ulsteru (VII-VIII wiek) mówił mgr Łukasz Kosiński (UMCS, Lublin). Literatura hagiograficzna, opiewająca czyny świętych, była szczególnie popularna w późnym antyku oraz w średniowieczu, gdyż stanowiła pewnego rodzaju biografię propagandową, służącą ściśle określonym celom religijnym i politycznym.

W odmiennym tonie utrzymane były wystąpienia mgr. Piotra Ruskowskiego (UŚ, Katowice) i mgr. Gabriela Szustera (UP, Kraków). P. Ruskowski przedstawił problem kreowania wzorców osobowych, które dla młodych ludzi mogą stać się niezastąpionym źródłem inspiracji, pomocą dydaktyczną i drogą do kształtowania charakteru. Przekonywał przy tym, że wśród młodych należy propagować osoby żyjące we współczesnym świecie, gdyż ich życie i dzieło może o wiele

mocniej i skuteczniej oddziaływać na młode osoby aniżeli osoby odległe, żyjące w dawnych wiekach, a więc dla młodzieży oderwane od rzeczywistości „tu i teraz”, odległe od aktualnych problemów i zagadnień obecnie angażujących serca i umysły. Mgr Gabriel Szuster w wystąpieniu „Biografia przez epoki. Wincenty Danek (1907-1976). Trajektoria biograficzna i podstawa źródłowa” zaprezentował postać prof. Wincentego Danka – pedagoga, zwracając szczególną uwagę na podstawę źródłową (m.in. archiwa państwowe – np. Archiwum Akt Nowych, Archiwum Narodowe w Krakowie, archiwa uczelniane – Archiwum UJ i Archiwum UP, archiwa szkolne, rodzinne oraz źródło wywołane – *oral history*), którą wykorzystuje podczas pisania biografii.

Pierwszy dzień rozważań intelektualnych zakończyła debata pt. „Jak badać biografie w kontekście pedagogicznym?”, która była moderowana przez dr hab. Lucynę Dziaczkowską, prof. KUL i dr hab. Danutę Opozdę (KUL). Zebrani dyskutowali nad tym, w jaki sposób uprawiać biografistykę, aby mogła mieć zastosowanie zarówno w pedagogice naukowej, jak i w wychowaniu czy edukacji. Zastanawiali się, jak we współczesnym świecie, w którym obserwujemy swoistą modę na biografie pisane i autobiograficzność mediów, m.in. Internetu, przygotowywać ludzi, aby uczyli się z biografii własnej i biografii innych. Zebrani zgodzili się, że nie ma jednego sposobu wykorzystania biografistyki w pedagogice. Wiele dróg uczenia się z opowieści o życiu innych wypracowano w minionych wiekach, współcześnie powinno się czerpać z tych wzorów, adaptować je do potrzeb współczesnej edukacji, łącząc z nowoczesnymi zdobyczami kultury i nauki.

W drugim dniu konferencji odbywały się obrady w siedmiu sekcjach tematycznych: trzy sekcje w godzinach porannych, trzy w godzinach przedpołudniowych i jedna zamykająca obrady.

Sekcji trzeciej – „Narracje” – przewodniczyła dr hab. Elżbieta Dubas, prof. UŁ. Obrady sekcji zainaugurowała dr hab. Danuta Opozda (KUL, Lublin), która w wystąpieniu „Pedagogiczna analiza doświadczeń rodzinnych w narracjach” przedstawiła problematykę zastosowania narracji w pedagogice na przykładzie analizy doświadczeń rodzinnych zawartych w autobiografiach. Kolejno podjęła zagadnienia rozumienia doświadczeń rodzinnych i ujęcie ich w pedagogicznej perspektywie, następnie wskazała na narracje jako jeden ze sposobów ich poznawania. Kluczowe w prezentacji tej problematyki jest poszukiwanie kryteriów analizy doświadczeń rodzinnych i ich poznawcza użyteczność w badaniach pedagogicznych. Mgr Katarzyna Jarosz (UJ, Kraków) w referacie „Matka i wdowa – biografie kobiet” przedstawiła różnorodne biografie kobiet, które doświadczyły

utrąty współmałżonka, we wczesnym okresie wspólnego życia. Ukazała wachlarz emocji, jakie towarzyszą kobietom zarówno ze względu na śmierć męża, jak i samotne rodzicielstwo. Dodatkowym aspektem wystąpienia było ukazanie życiowej drogi kobiet od momentu zawarcia związku małżeńskiego poprzez narodziny dzieci, śmierć oraz całe późniejsze życie. Mgr Wioleta Zgłobicka-Gierut (KUL, Lublin) w wystąpieniu „Wywiad narracyjny w kontekście biografii artystycznych – poetka Bronisława Betlej” podjęła rozważania na temat doświadczeń badacza zdobywającego materiał do biografii za pomocą wywiadu narracyjnego i popełnianych przez niego błędów. Omówiła, jak przygotować się do wywiadu narracyjnego przeprowadzanego z seniorami – etapy/fazy i bariery. Mgr Joanna Belzyt (KUL, Lublin) w referacie pt. „Metoda projektowa w badaniach biograficznych” przedstawiła sposób wykorzystania metody projektowej w badaniach biograficznych nad rodziną Belzyt. Zaprezentowała metodę, wybrane techniki badawcze, sposoby realizacji wykorzystane w pracy nad tworzeniem biografii protoplastów rodziny. Mgr Monika Mamińska-Domagalska (Fundacja „Muzyka Kresów”, Lublin) przedstawiła referat poświęcony „Odkrywaniu biografii poprzez badanie etnomuzykologiczne w terenie”. Punktem wyjścia refleksji mgr Katarzyny Kułakowskiej (UW, Warszawa) nad istotą improwizacji jako źródle badań biografii twórców postgrotowskiej tradycji teatralnej była podstawowa metoda pracy zespołów wywodzących się z teatralnej i parateatralnej działalności Jerzego Grotowskiego. Rozważania zostały oparte na analizie fragmentów spektaklu Zofii Bartoszewicz i Erdmute Sobaszek *Prolog komedii. Sceny pomiędzy poezją a dokumentem* (Teatr Wiejski Węgajty, 2010). Zastosowanie kategorii doświadczenia może okazać się niezwykle użyteczne w obszarze badań teatrolologicznych, kulturoznawczych, antropologicznych czy biograficznych.

Sekcji czwartej – „Źródła dokumentowe” – przewodniczył dr hab. Piotr Gołdyn, prof. UAM. Jako pierwsze referat „Obraz społeczeństwa w świetle źródeł staropolskich – możliwości, metody, efekty” wygłosiły: dr hab. Anna Jabłońska (UJK, Kielce) i dr Anna Kowalska-Pietrzak (UŁ, Łódź). Struktura, założenia i cele wystąpienia miały za zadanie przedstawić następujący ciąg: źródło – metoda – efekt. Na wstępie zostały scharakteryzowane źródła (przede wszystkim proveniencji kościelnej, ale nie tylko), rodzaje danych, jakie one zawierają, oraz trudności, na jakie natyka się badacz przy ich pozyskiwaniu. Na zakończenie autorki wskazały możliwości wykorzystywania tych danych do konstruowania biogramów pojedynczych osób, a w ostatniej fazie – tworzenie na podstawie informacji dotyczących poszczególnych jednostek charakterystyki konkretnej grupy społecznej (prozopografia). Dr hab. Ryszard Skrzyniarz, prof. KUL

w referacie „*Miechovia* Samuela Nakielskiego źródłem do biografii prepozytów miechowskich” sięgnął do dzieła siedemnastowiecznego bożogrobcy, aby odkryć biografie osób żyjących setki lat temu. Prelegent przestrzegł jednak, że analizując źródło, trzeba być niezwykle ostrożnym, gdyż jego autor niejednokrotnie nagiął prawdę i przeinaczał fakty, aby ukazać życie i działalność szczególnie najwcześniejszych prepozytów, zgodnie ze swoją wizją dziejów zakonu. Mgr Przemysław Jędrzejewski (UP, Kraków) w wystąpieniu „Akta krakowskich Komisji Porządkowych Cywilno-Wojskowych jako źródło do biografii zbiorowych” przedstawił zalety socjohistorii jako nauki, która w zamyśle łączy narzędzia socjologiczne z wiedzą historyczną. Badacz, w swoich poszukiwaniach posługując się metodami z pogranicza tych dziedzin, skupia się na badaniu jednostek oraz grup społecznych, ich biografii czy losu, ale również postaw, zachowań i strategii życiowych. Choć na pierwszy rzut oka trudno połączyć dokumentację instytucji państwowej z biografistyką, akta krakowskich Komisji Porządkowych Cywilno-Wojskowych mogą stanowić solidną bazę źródłową do biografii zbiorowych, m.in. urzędniczych, danego stanu czy mieszkańców miasta lub wsi. Mgr Izabela Nadolnik (Samorządowe Centrum Edukacji, Tarnów) w referacie „Fakty, ludzie, wydarzenia. Dokumenty szkolne jako źródło wiedzy do poznania działalności dydaktyczno-wychowawczej dyrektorów i nauczycieli szkół średnich powiatu brzeskiego” przekonywała, że poznanie biografii zawodowych nauczycieli jako jednostek lub zbiorowości wymaga sięgania do repertuaru metod badawczych przypisanych zarówno historii, jak i pedagogice. Poszukiwanie informacji związanych z pracą dydaktyczną, wychowawczą, opiekuńczą musi się opierać na różnorodnych źródłach. Informacje zawarte w teczkach osobowych, sprawozdaniach, zestawieniach statystycznych, dziennikach, programach i planach nauczania, harmonogramach, przydziałach czynności mówią o faktach biograficznych. Kroniki szkolne opisują wydarzenia. Śledząc zawartość protokołów rad pedagogicznych, mamy możliwość poznania myśli, poglądów, postaw. Mgr Elżbieta Krzewska (ISP PAN, Warszawa) wskazała na „Protokoły posiedzeń Towarzystwa Dobroczynności w Krakowie jako źródło do badania biografii jego protektorów”.

Sekcji piątej, zatytułowanej „Typy biografii”, przewodniczyła dr hab. Helena Głogowska, prof. WSiE. Jako pierwsza wystąpiła dr hab. Irena Matus (UwB, Białystok), która w referacie „Prekursorskie inicjatywy księży Sosnowskich – edukacja rolnicza” ukazała księży Grzegorza i Flora Sosnowskich oraz ich życie związane z parafią puchłowską i działalnością oświatową. W referacie „Strategie Agaty Tuszyńskiej w «spotkaniu» z Wierą Gran, czyli o etyczności biografii”

mgr Katarzyna Chrzęszczyk (Kielce) pochyliła się nad strategiami wykorzystanymi przez Agatę Tuszyńską w biografii pt. *Oskarżona: Wiera Gran* (2010). Jakim celom służą i w jaki sposób zostały przez autorkę wykorzystane, aby dotrzeć do „prawdy” doświadczenia bohaterki książki, oskarżanej o kolaborację z Niemcami podczas wojny. K. Chrzęszczyk odwołała się również do dyskusji, jaką na łamach ogólnopolskiej prasy wywołała biografia o Wierze Gran, w której istotną rolę odegrała kwestia etyczności postawy pisarskiej Tuszyńskiej. Konkluzją dla rozważań była próba zastanowienia się nad charakterem relacji, jakie zbudowała autorka biografii, z jej bohaterką Wierą Gran. Mgr Magdalena Malec (KUL, Lublin) przedstawiła biografię edukacyjną Jana Pocka, twórcy ludowego, którego lata młodości przypadają na okres dwudziestolecia międzywojennego. W jego twórczości znaleźć można określenie ojczyzny jako żywego organizmu, który wymaga pielęgnowania i pomnażania dorobku, a także jawi się ona jako cudowny krajobraz, obfity w łany zbóż, zorze wieczorne, trele ptaków czy przydrożne wierzby. Mgr Agata Czajkowska (UŁ, Łódź) w nawiązaniu do koncepcji Paula Connertona nakreśliła płaszczyzny wyróżnione przez Michela Foucault, mianowicie przestrzenie umiejscowienia i usytuowania. Zasygnalizowała potrzebę namysłu nad *quasi*-pamięcią.

Po przerwie na kawę nastąpiły równoległe obrady z trzech sekcjach. W sekcji szóstej – „Pisane źródła narracyjne”, prowadzonej przez dr hab. Annę Jabłońską (UJK) – jako pierwsza wystąpiła dr hab. Tatiana Krynicka (UG, Gdańsk), która wygłosiła referat na temat „*Poemat dziękczynny* Paulina z Pelli: opowieść o codzienności poety – Bożego tułacza”. Dr Agata Chrobot (UJK, Kielce) dokonała analizy listów poetyckich Jerzego Sabinusa, jednego z najzdolniejszych i najpłodniejszych niemieckich poetów okresu humanizmu, które mogą stanowić nieocenione źródło informacji biograficznych. Adresatami korespondencji są znani humaniści. Tematem referatu mgr. Pawła Wrony (UMCS, Lublin) pod tytułem „Biograf bez archiwów. Nie-dokumentowe źródła historyczne w warsztacie biografistyki” były pamiętki, archiwa rodzinne, tradycja ustna i historia mówiona w badaniach biograficznych. Autor zaprezentował zarówno możliwości uzyskiwania informacji z tych źródeł, jak i sugestie warsztatowe związane z ich specyfiką poznawczą. Mgr Katarzyna Kosacka (KUL, Lublin) w wystąpieniu „Źródła w Wielkiej Brytanii do biografii Zygmunta Kukulskiego” „przewędrowała” śladami profesora Zygmunta Kukulskiego. Odwiedziła miejsca zamieszkania prof. Kukulskiego, uniwersytet Moray House, miejsce pochówku na cmentarzu w Peebles. Omówiła materiały archiwalne i spuściznę Kukulskiego na obczyźnie, przechowywane głównie w Bibliotece Uniwersytetu Edynbur-

skiego, w Polskim Ośrodku Społeczno-Kulturalnym w Londynie, w Archiwum im. S. Sikorskiego w Londynie, a także analizowała wywiady przeprowadzone z profesorem.

Sekcji siódmej – „Źródła ikonograficzne” – przewodniczyła dr hab. Jolanta Kolbuszewska, prof. UŁ. Jako pierwsza referat pt. „Socjalista w kręgu rodzinnym. Fotografie z archiwum domowego w biografii Zygmunta Herynga” przedstawiła dr hab. Marta Sikorska-Kowalska (UŁ, Łódź). Autorka udostępniła fotografie z archiwum rodzinnego Heryngów, na których uwieczniona została wielopokoleniowa rodzina. Znajdują się w nim zdjęcia rodziców, rodzeństwa, dzieci Herynga oraz fotografie rodzinne jego żony Heleny Kon, siostry Feliksa Kona. W archiwum znalazły się również zdjęcia drugiej rodziny Herynga, którą założył po śmierci żony. Kolekcja przedstawia fragmenty z życia inteligenckiej, warszawskiej rodziny – na zdjęciach oglądamy uczniów gimnazjów, lekarzy, nauczycielki, właścicieli kantorów, uczonych. Jest to również obraz zasymilowanej rodziny żydowskiej, która zmieniła wyznanie i w pełni utożsamiała się z polskością. Dr Joanna Szymoniczek (ISP PAN, Warszawa) przedstawiła rolę fotografii w procesie ekshumacji i identyfikacji żołnierzy niemieckich poległych w czasie drugiej wojny. W swoim wystąpieniu, zatytułowanym „Pracownia artysty jako źródło w badaniach historyka sztuki”, dr Oleh Rudenko (UAD, Lwów) ukazał badania historyka sztuki nad twórczością wybranych współczesnych lwowskich grafików przez pryzmat ich pracowni artystycznych. Celem referatu mgr Urszuli Mai Krzyżanowskiej (UMCS, Lublin) pt. „Twórczość autoportretowa jako źródło biografii. Przykład Fridy Kahlo” było wykazanie na przykładzie życia i sztuki Fridy Kahlo, że twórczość autoportretowa może stanowić niezwykle wartościowy materiał do badania biografii, a także narzędzie do uczenia się. Prelegentka ukazała, jak artystka „opowiada siebie” przez obrazy, które stanowią wizualną autobiografię. Jej prawidłowe odczytanie wymaga jednak wcześniejszej znajomości podstawowych faktów z życiorysu malarki. Twórczość autoportretowa pozwala osiągnąć, poznać i zrozumieć te momenty biografii, które nie są dostępne w formie innych źródeł. Mgr Marta Kłak-Ambrożkiewicz (MN, Kraków) w wystąpieniu „Biografia pisana na nowo... – Jan Matejko” ukazała Matejkę jako znakomitego portrecistę, który w niezwykle sposób potrafił oddać cechy charakteru i stany emocjonalne portretowanych osób. Istotę portretu widział w ukazaniu pełnej wiedzy o człowieku. Wczesne portrety artysty przedstawiają przede wszystkim wizerunki krewnych i przyjaciół.

Sekcja ósma, zatytułowana „Biografia edukacyjna niepełnosprawnych”, prowadzona była przez dr hab. Danutę Urbaniak-Zajęc, prof. UŁ. Jako pierwsza głos zabrała dr Danuta Baraniewicz (UP, Kraków), która w wystąpieniu zatytu-

łowanym „Biografia edukacyjna uczniów z niepełnosprawnością” skoncentrowała się na biografii edukacyjnej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, dokonując szczegółowej analizy jej fragmentu – biografii szkolnej. Mgr Angelika Duda (KUL, Lublin) zaprezentowała referat na temat „Wychowawcza funkcja autobiografii w życiu osób z wybranymi rodzajami niepełnosprawności”. Mgr Joanna Grochala (UJ, Kraków) w wystąpieniu „Opowieść o życiu z zaburzeniem – edukacyjny i terapeutyczny walor literatury autobiograficznej” przedstawiła problematykę walorów edukacyjnych i terapeutycznych autobiografii osób zmagających się ze specyficznymi zaburzeniami, takimi jak schizofrenia, osobowość mnoga, pograniczne zaburzenie osobowości, zaburzenia lękowe, autyzm oraz syndrom Aspergera. Analiza została odniesiona m.in. do koncepcji terapeutycznej roli autobiografii Duccio Demetrio, a także koncepcji uczenia się z własnej biografii oraz z biografii innych. Autorka skoncentrowała się na edukacyjnej roli tego rodzaju autobiografii, a także ich funkcji przełamywania tabu i stereotypów w społeczeństwie na temat zaburzeń psychicznych.

W ostatniej, dziewiątej sekcji, „Doświadczenie zawodowe jako przedmiot badań biograficznych”, prowadzonymi byli: dr hab. Lucyna Działkowska, prof. KUL, dr hab. Jerzy Bartkowski, prof. UW. Rozpoczynająca obrady w sekcji dr hab. Danuta Urbaniak-Zajac, prof. UŁ przedstawiła przykład interpretacji sytuacji trudnych w pracy zawodowej doświadczanych przez absolwentów pedagogiki. Dr Krystyna Kusiak (UMCS, Lublin) przekonywała, że wspomnianie własnych nauczycieli nabiera szczególnego znaczenia w przypadku tych nauczycieli, dla których uświadomienie sobie faktycznych źródeł własnych przekonań i decyzji o wyborze zawodu tworzy grunt dla podmiotowego zdefiniowania własnej roli zawodowej, świadomego budowania tożsamości profesjonalnej oraz odpowiedzialnego i skutecznego organizowania praktyki edukacyjnej. Mgr Wiesław Szyszkowski (UWM, Olsztyn) przedstawił badania edukatorów domowych, prowadzone metodą wywiadu narracyjnego Fritza Schütze. Mgr Krystyna Burzyńska-Kaniewska (UW, Warszawa) w wystąpieniu pt. „W poszukiwaniu wartości – metoda narracji biograficznej jako narzędzie w doradztwie personalnym” na podstawie własnego doświadczenia zawodowego przedstawiła znaczenie wiedzy biograficznej dla wyboru ścieżki rozwoju naukowego i zawodowego przez młodych ludzi. Na konferencję nie dotarł dr hab. Mirosław Kowalski, prof. UZ, który zgłosił referat pt. „Doświadczenia zawodowe nauczycieli w narracjach”. W tej sesji jako ostatnia głos zabrała mgr Sylwia Krysa (KUL, Lublin), która podjęła się w swoim referacie odpowiedzi na pytanie, czy człowiek może zdobyć zawód wymarzony w dzieciństwie, pracować w nim i robić karierę oraz co sprawia, że to się udaje.

Konferencja cieszyła się zainteresowaniem w środowisku naukowym. Uczestniczyli w niej pracownicy naukowcy i studenci nie tylko KUL, ale także innych uczelni, którzy przybyli ze swoimi opiekunami naukowymi (UMCS, UJ i UŁ). Na zakończenie konferencji badacze zgodzili się, że ze względu na ogromne potrzeby i kierunki badań biograficznych istnieje konieczność opracowania podręcznika obejmującego metodologię badań biograficznych w pedagogice. Zebrani zaproponowali kontynuację cyklu konferencji „Współczesne przestrzenie edukacyjne biografistyki”, które stały się corocznym miejscem spotkań badaczy zajmujących się biografią jednostek czy grup społecznych, jak i zainteresowanych fenomenem mody na biografię naukową, popularną i literacką, a także literaturę pamiętnikarską i epistolograficzną.

ŁUKASZ KRAKOWIAK

KONFERENCJA NAUKOWA „O TYM SIĘ NIE MÓWI...”
ZORGANIZOWANA PRZEZ KOŁO NAUKOWE
STUDENTÓW NIESŁYSZĄCYCH I SŁABOSŁYSZĄCYCH
„SURDUS LOQUENS”

Lublin, 8-9 maja 2015 roku

Pierwsza konferencja naukowa, zorganizowana przez studentów należących do Koła „Surdus Loquens” wspólnie z Centrum Edukacji Niestyszących i Słabosłyszących przy Katedrze Pedagogiki Specjalnej KUL, zasługuje na omówienie przede wszystkim dlatego, że jej tematyka dotyczyła problemów niezmiernie ważnych dla środowisk osób z uszkodzeniami narządu słuchu, a mianowicie specjalnych potrzeb rozwojowych, rehabilitacyjnych i edukacyjnych, przeżywanych i opisywanych przez same osoby dotknięte tym rodzajem uszkodzenia organizmu. Problemy ujawniły się toku procesu włączania niesłyszących i słabosłyszących do

---

Mgr ŁUKASZ KRAKOWIAK – Katedra Pedagogiki Opiekuńczej, Instytut Pedagogiki, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, ul. Droga Męczenników Majdanka 70, 20-325 Lublin.